

VERSLAG INFORMATIEAVOND

Voorrangproject Hoofdstraat/Meester Beukenweg Mechelderbeekdal

Start: 19:30 uur, 21 september 2022

Locatie: Brasserie Charlemagne aan de Hoofdstraat in Mechelen.

De avond is georganiseerd door Waterschap Limburg vanuit het programma Water in Balans. De gemeente Gulpen-Wittem is als samenwerkingspartner aangesloten en advies- en ingenieursbureau WSP is er ter ondersteuning van het waterschap aanwezig. Vanuit de inwoners van Mechelen is er een hoge opkomst aan te sluiten bij deze inwonersavond.

Introductie en toelichting wateroverlast

Anouk trapt de avond af met de introductie van het programma. We beginnen met het doel van de avond: enerzijds toelichting van het proces en de aanpak en anderzijds kennisdeling over wateroverlast om samen naar maatregelen te kijken. Daarbij is het overkoepelende doel om samen te kijken naar welke acties genomen kunnen worden om wateroverlast te verminderen. Iedereen heeft natuurlijk de extreme waterstanden van juli 2021 in het hoofd. Het aanpakken van wateroverlast uit de Geul is een groot project dat kostbaar is in tijd en geld. Het aanpakken van de Geul valt dan ook onder een ander programma dat toegespitst is op de hele Geul. Het project omtrent de Mechelderbeek was al eerder opgestart en de inwonersavond is toegespitst op met name de Hoofdstraat en Meester Beukenweg. Vanwege de overlast in juli 2021 wil het waterschap met voorrang samen met de inwoners kijken hoe zij geholpen kunnen worden bij het nemen van maatregelen ter bescherming van hun eigen woning. Het uitgangspunt van deze avond is om van elkaar te leren, en bekijken hoe we samen op kunnen trekken.

Het programma Water in Balans

Anouk geeft uitleg over het Water in Balans programma dat voor dit project specifiek naar overlast vanuit de Mechelderbeek kijkt. Bij het verminderen van wateroverlast wordt het '4 knoppen model' gebruikt, welke uitgaat van het vasthouden van water (knop 1), het bergen van water (knop 3) en het beter afvoeren van water (knop 2 en 4). Met name knop 2 en 4 zijn bij de Hoofdstraat van toepassing. Kort licht Anouk het participatieproces toe, waarbinnen inwoners ook meegenomen worden in het project. Bijvoorbeeld met de eerder afgenomen enquête en deze inwonersavond, en in de andere deelgebieden Vijlen en Commandeursstraat. Op deze locaties bekijken we welke maatregelen we al op kortere termijn kunnen nemen. Bij Vijlen is ook de aanleg van een regenwaterbuffer geïnitieerd om bij hevige regenval de piekafvoer van de Mechelderbeek op te vangen en zo overlast langs deze beek en bijdrage aan waterstand in de Geul te verminderen. Bij de Commandeurstraat wordt in samenwerking met de gemeente gekeken naar maatregelen langs de beek, in de openbare ruimte, en aan de huizen om schade door overstroming te verminderen.

Toelichting op de norm

Vervolgens gaat Anouk in op de norm die in het gebied geldt voor wateroverlast. Deze norm is belangrijk, omdat deze de basis vormt voor waar het waterschap in ieder geval zorg voor moet dragen en maatregelen voor moet nemen. Het waterschap kan niet tegen alle wateroverlast beschermen, daar zijn simpelweg de middelen niet voor. Daarom heeft de Provincie normen opgesteld om in ieder geval voor de meeste buien die vallen bescherming te bieden. Deze 'norm', verbonden aan de herhalingstijd van een bepaalde bui, is bij de Hoofdstraat in Mechelen T25. Dit betekent dat er geen wateroverlast zou mogen plaatsvinden bij het vallen van een bui die een kans van optreden heeft van eens in de 25 jaar. Als de bui zeldzamer is, dus bijvoorbeeld eens in de 100 jaar, is deze zorgplicht niet juridisch verankerd. De

ambitie vanuit het waterschap is om in dit projectgebied naar een norm van T100 te gaan. Dit betekent dat er ongeveer 2X zoveel water vastgehouden moet gaan worden in het stroomgebied van de Mechelderbeek dan bij een T25 (een bui van 47 mm in 2 uur) wat een grote uitdaging is.

In perspectief van 2021: de bui die is gevallen in juli 2021 had een herhalingstijd van T110, oftewel, de kans dat een dergelijke bui in het stroomgebied van de Mechelderbeek valt is eens in de 110 jaar (maar, het kan ook twee jaar achter elkaar gebeuren en dan weer 200 jaar niet). Belangrijk om op te merken: deze T110 geldt puur voor de bui die in het stroomgebied van de Mechelderbeek viel en is niet van toepassing voor de waterstanden in de Geul. Voor de waterstanden in de Geul als gevolg van hevige regenval stroomopwaarts in Nederland en met name België was de herhalingstijd in juli 2021 vele malen groter, mogelijk in de orde van T500, en dus ook ver boven de norm waarvoor wordt beschermd.

Vragen na introductie

Na deze introductie van het waterschap is er ruimte voor vragen vanuit de inwoners. Er wordt gevraagd welke overlast door water nou onder de term wateroverlast (en dus bij de norm) verstaan wordt. Martijn van WL licht toe dat wateroverlast in dit kader is het water dat óver de drempel op de begane grond van de woning komt te staan (en niet bijv. tuinen, schuurtjes en kelders).

Uit de zaal komt de vraag wie er eigenlijk verantwoordelijk is om het probleem op te lossen: tot een bui T25 is Waterschap Limburg verplicht, met een ambitie om tot een T100 bescherming te komen. Daarnaast kunnen inwoners zelf maatregelen treffen om het beschermingsniveau nog verder te verhogen.

Uit de zaal komt de vraag waarom Provincie Limburg niet aanwezig is: Dit is omdat er geen directe link is met de maatregelen die nu genomen gaan worden in het beekdal van de Mechelderbeek.

Doelstelling van inwoners; Geul is het hoofddoel. Verwachting is dat het waterschap met goede ideeën zou komen, maar eigenlijk gebeurt er in de komende tijd nog niks op grote schaal. Hier heeft WL ook mee gezeten. Het probleem met de Geul is groot, waardoor het veel tijd kost om tot actie over te gaan, maar toch wil het waterschap wat doen, dus daarom vanavond hier om samen met inwoners lokaal aan de slag te gaan.

Een volgende vraag is of de gebeurtenissen in juli 2021 als een T25 beschouwd kunnen worden. Dit is niet het geval: het ging hier voor de Mechelderbeek om een T110 gebeurtenis en voor de Geul nog een veel hogere T. Hieruit volgen opmerkingen vanuit de zaal dat juist de Geul het probleem is en niet de Mechelderbeek. Het waterschap beseft dat inderdaad het grootste deel van de wateroverlast uit de Geul komt en daar ook de behoefte ligt voor de inwoners. Vanuit de rijksoverheid wordt gewerkt aan extra financiële steun om ook naar het stroomgebied van de Geul te kijken. Echter is het een traag proces en duurt het lang tot die middelen uiteindelijk in maatregelen terecht komen. Vandaar dit Voorrangproject om ook op korte termijn al maatregelen te nemen. De focus van deze avond is om naar de Mechelderbeek zelf te kijken, maar ook te luisteren naar de wensen en behoeftes van de inwoners en om daarmee samen te kijken naar welke fysieke maatregelen getroffen kunnen worden om schade door wateroverlast te verminderen.

Uit de zaal worden verschillende ideeën geopperd om de wateroverlast vanuit de Geul tegen te gaan: de brug wordt als knelpunt gezien. In de brug zijn al buizen geplaatst, maar er leeft ook een idee om de wei benedenstrooms af te snijden om een betere doorstroom te garanderen. Deze ideeën worden genoteerd en zullen worden doorgegeven aan het Geul project zodra dit opgestart wordt.

Terugblik 2021

Vervolgens zet Paul de problemen van de Mechelderbeek en ook de Geul in perspectief met de overstromingen van de Maas, met de vergelijking dat hoe groter de overstromingen en problemen zijn, hoe groter de maatregelen moeten zijn en hoe langer dit duurt. Als voorbeeld: bij de enorme overstromingen van de Maas in 1993 en 1995 zijn er eerst snel pleisters geplakt met de vlugge aanleg van kades, maar de grote maatregelen zijn pas in de laatste jaren

daadwerkelijk gerealiseerd, en dat heeft dus nog jaren geduurd. Grote problemen hebben helaas veel tijd nodig om aan te pakken en op te lossen.

Paul laat een plaatje zien van de grootte van de overstromingen in juli 2021. In de zomer van 2021 steeg de stand van de Geul zodanig dat grote delen van het lage deel in Mechelen onder water stond. Water uit de Mechelderbeek kon niet goed afgevoerd worden door de hoge waterstand in de Geul en zorgde voor een extra hoge waterstand. Ook in de zaal waar we vanavond zitten, Brasserie Charlemagne, stond het water van de Geul. Vanuit de zaal werd 1998 als het laatste moment genoemd dat het water uit de Geul woningen binnenstroomde. De inwoners herkennen zich in het beeld dat de Hoofdstraat en huizen langs de meester Beukenweg water binnen hebben gehad. Paul vervolgt het verhaal met toe te lichten dat het een zeer extreme gebeurtenis was, waarvoor de maatregelen ook groot moeten zijn om het aan te kunnen. Als we puur naar de Mechelderbeek kijken, is het probleem veel kleiner, waardoor de maatregelen ook kleiner zijn en op korte termijn te nemen zijn.

Om inzicht te krijgen in de situatie heeft Waterschap Limburg een hydrologische modelstudie uitgevoerd en de resultaten geanalyseerd. Aan een model zitten altijd misstanden en maren, maar als we gaan kijken naar de praktijk, en foto's en ervaringen ophalen, dan klopt dat veelal met het model. Daarnaast bieden de resultaten gespreksmateriaal: klopt de analyse met de beleving van de inwoners? Van sommige huizen geeft het model aan dat ze overstromen bij een T25, maar dit herkennen de inwoners niet overal.

Anouk bedankt de inwoners voor het invullen van de enquête. Het overgrote deel van de overlast meldingen gaan over de overstromingen van de Geul in juli 2021. In 1998 is er ook overlast geweest, maar daarna zijn er de nodige maatregelen aan de Geul doorgevoerd en is er geen overlast meer geweest tot juli 2021. Als de waterstand in de Geul laag is, ontstaat er eigenlijk nooit overlast vanuit de Mechelderbeek.

Toelichting maatregelen Commandeursstraat

Marc van de gemeente geeft aan de hand van een kaart en plaatjes toelichting over welke maatregelen en keuzes gemaakt zijn ter hoogte van de Commandeursstraat, waar bijna jaarlijks wateroverlast wordt ervaren als er flinke buien vallen. Er ontstaan opmerkingen uit de zaal of de maatregelen dan niet voor extra water in de Hoofdstraat zorgen. Marc geeft aan dat dit niet het geval zal zijn doordat het omgeleide water vertraagd wordt afgevoerd en hier ook zeker rekening mee gehouden wordt in het ontwerp. Daarnaast stipt Marc de stimuleringsregeling aan die mogelijk in het najaar van 2022 van kracht wordt (ligt nu in de raad ter besluit) waarmee inwoners in aanmerking kunnen komen voor een vergoeding per vierkante meter afkoppelen/vergroening.

Toelichting enquête en maatregelen

Maarten van WSP gaat in op de uitkomsten van de enquête en toont een samenvatting van de reacties en maatregelen die inwoners zelf voorstellen/toepassen, van afdichten met zandzakken tot het dichtmaken van openingen door het toepassen schotten. Het waterschap wil in dit project op zoek gaan naar mogelijke maatregelen (knop 4) om schade in kwetsbare woningen te voorkomen. Dit zal gezamenlijk met de inwoners, als een pilot worden opgepakt waarbij het waterschap ook nog zoekende is naar verantwoordelijkheden en bijvoorbeeld de juridische haalbaarheid (wat als iemand op vakantie is en zijn schotten niet kan plaatsen) en wie welk deel financiert voor het gedeelte boven de wettelijke verplichting.

Na deze laatste presentatie is er nog ruimte voor vragen en reacties. Bij inwoners is veel behoefte aan betere informatievoorziening over naderende overlast. Martijn vult hierop aan dat ook het waterschap zelf overrompeld was door de situatie in 2021 en dat achteraf is gebleken dat de buien die voorspeld waren voor 2050 in 2021 zijn gevallen. Dit geeft de extremiteit aan en Waterschap Limburg geeft ook aan overrompeld te zijn door de grootte van de overstroming. De inwoners zien ook in dat het inderdaad heel extreem was, maar verwachtten van het waterschap wel informatie en handvatten om in een dergelijke situaties te handelen. Begin 2022 was de waterstand van de Geul bijvoorbeeld weer aan het stijgen en is de hele buurt om 2 uur 's nachts met zandzakken in de weer gegaan. Deze situatie was angstig omdat de inwoners niet wisten wat ging komen, maar gelukkig was het niet zo extreem als in 2021. WL heeft in dit soort situaties niet de capaciteit om iedereen één op één te waarschuwen, er is al wel een Waterstandsapplicatie, maar de verbetering zou met name bestaan uit een draaiboek of een stappenplan met een

goede voorbereiding van (nood)maatregelen. Daarnaast wil het waterschap graag meedenken aan oplossingen aan de woningen en uiteindelijk op lange termijn ook zorgen voor verbeteringen in het stroomgebied van de Geul. Een van de maatregelen die genoemd worden door de inwoners is het creëren of vergroten van keringen langs de Geul. Aandachtspunt daarbij is dan wel dat dit de overlast in de aanliggende percelen/benedenstrooms niet mag vergroten.

Tot slot zijn hieronder de wensen waarmee het waterschap aan de slag gaat opgesomd:

- Een betere informatievoorziening en uitwerking van calamiteitenplan. Zodra er zich nieuwe extremen voordoen stelt dit de inwoners in staat om tijdig acties te ondernemen.
- In aanvulling hierop de wens voldoende zandzakken beschikbaar te hebben, op een gekende locatie op te halen en weten hoe deze effectief in te zetten.
- Brede behoefte om met specialisten per woning te kijken naar mogelijke aanpassingen aan woningen om beter bestand te zijn tegen hoge waterstanden. Inwoners kunnen zich hiervoor na afloop intekenen.
- Inzicht in bijbehorende kosten en financieringsmogelijkheden.
- Mogelijke Maatregelen aan de Geul vastleggen zodat deze beschikbaar zijn, zodra het programma voor de Geul opstart .
- Waarschuwingssysteem, zodat mensen tijdig weten wanneer ze in actie moeten komen voor bijv. plaatsen van schotten. De waterstandenapp is daar niet toereikend genoeg voor, omdat het water vanuit de Geul heel snel uit het buitenland komt.

Alle informatie over dit project is te vinden op de projectenwebsite: www.waterschaplimburg.nl/mechelderbeek. Hier kunnen inwoners zich ook aanmelden voor de nieuwsbrief en eventueel een account aanmaken om ook online mee te kunnen doen en te reageren.